

Khu Đề xuất BTTN Vân Long

Tên khác:

Không có

Tỉnh:

Ninh Bình

Diện tích:

2.643 ha

Toạ độ:

20°05' - 20°25'N, 105°48' - 105°35'E

Vùng sinh thái nông nghiệp:

Đồng bằng Sông Hồng

Có quyết định của Chính phủ:

Chưa

Đã thành lập Ban Quản lý:

Đã thành lập

Đã được xây dựng kế hoạch đầu tư:

Có

Đáp ứng các tiêu chí của VCF:

A, B, C

Đáp ứng các tiêu chí xã hội:

Không

Báo cáo đánh giá nhu cầu bảo tồn:

Không

Kế hoạch quản lý:

Không

Đánh giá công cụ theo dõi:

Không

Có bản đồ vùng:

Không

Lịch sử hình thành

Vân Long chưa có tên trong bất cứ quyết định nào của Chính phủ liên quan đến hệ thống rừng đặc dụng. Tuy nhiên, Vân Long đã được đưa vào danh sách đề xuất hệ thống các khu rừng đặc dụng Việt Nam năm 2010 theo công văn đề nghị của Ủy ban Nhân dân tỉnh Ninh Bình trình Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (Vũ Văn Dũng và Nguyễn Huy Thắng 2000). Sau đó, năm 2000 Bộ NN&PTNT đã yêu cầu Viện Điều tra Quy hoạch Rừng xây dựng kế hoạch đầu tư cho khu vực (Nguyễn Huy Thắng, 2000). Bản kế hoạch đầu tư này đã được UBND tỉnh Ninh Bình phê duyệt năm 2001, sau đó Ban Quản lý được thành lập theo Quyết định số 2888/QĐ-UB của UBND tỉnh ngày 18/12/2001 (Đặng Xuân Tài, Giám đốc Khu BTTN Vân Long, 2003). Hiện nay ban quản lý có 9 cán bộ, 20 nhân viên hợp đồng và thuộc sự quản lý của Chi cục Kiểm lâm Ninh Bình (Đặng Xuân Tài, Giám đốc Khu BTTN Vân Long, 2003). Ban quản lý này cũng có nhiệm vụ quản lý khu đề xuất văn hóa lịch sử Hoa Lư (xem phiếu thông tin Hoa Lư).

Vân Long có trong danh lục các khu rừng đặc dụng Việt Nam đến năm 2010 được xây dựng bởi Cục Kiểm lâm - Bộ NN&PTNT với diện tích 2.643 ha (Cục Kiểm lâm, 2003), danh lục này hiện vẫn chưa được Chính phủ phê duyệt. Tuy nhiên, theo ông Đặng Xuân Tài, Giám đốc Khu BTTN Vân Long (2003), tổng diện tích khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên hiện tại là 3.000 ha

trong đó phân khu bảo vệ nghiêm ngặt là 1.866 ha, phân khu phục hồi sinh thái là 777 ha và phần còn lại là các vùng đất ngập nước.

Địa hình và thủy văn

Khu vực Vân Long thuộc địa phận của hai xã Gia Vân và Gia Hoà, huyện Gia Viễn, tỉnh Ninh Bình. Trung tâm của khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên là khối núi đá vôi nổi lên giữa vùng đồng bằng tương đối bằng phẳng miền Bắc Việt Nam. Khối núi đá vôi này được bao bọc xung quanh bởi vùng đất ngập nước là các con sông và vùng một hồ nông có thảm thực vật ngập nước. Trước đây, khu vực này là một vùng đất ngập nước tự nhiên nhưng diện tích của vùng đất ngập nước đã giảm đi rất nhiều sau khi xây dựng hệ thống đê bao cho mục đích thủy lợi.

Đa dạng sinh học

Kiểu thảm thực vật tự nhiên ở Vân Long là rừng trên núi đá vôi. Tuy nhiên, rừng đã bị suy thoái nghiêm trọng do việc khai thác lâm sản quá mức và chăn thả Dê, nhiều vùng chỉ còn thảm cây bụi thấp với diện tích lớn núi đá trọc. Mặc dù bị suy thoái nặng, khu hệ thực vật vẫn còn nhiều loài có tên trong Sách đỏ Việt Nam (Vũ Văn Dũng và Nguyễn Huy Thắng, 2000).

Có lẽ, ý nghĩa bảo tồn lớn nhất đối với Khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên Vân Long là nơi cư trú của một quần thể đáng kể loài Voọc mông trắng *Trachypithecus*

delacouri có số lượng ít nhất là 30 cá thể (A. Tordoff pers. comm.) Đây là một loài bị đe dọa ở mức rất nguy cấp (Critical) và là loài đặc hữu của Việt Nam. Quần thể Voọc mông trắng ở Vân Long có thể là quần thể cuối cùng của loài này trên thế giới có kích thước đủ lớn để phát triển và tồn tại ngoài thiên nhiên.

Tuy vùng đất ngập nước ở Vân Long chưa được nghiên cứu đầy đủ, nhưng đây cũng rất có thể là nơi quan trọng đối với các loài chim nước di cư như loài Sấm cầm *Fulicra atra* (Đặng Xuân Tài, Giám đốc Khu BTTN Vân Long, 2003). Một trong những ghi nhận đáng chú ý ở Vân Long là Đại bàng Bonelli *Hieraaetus fasciatus*. Đến nay, Khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên Vân Long là điểm duy nhất đã ghi nhận chính xác loài Đại bàng này ở Việt Nam (Tordoff & Eames 2001).

Các vấn đề về bảo tồn

Tổng số có 1.689 người hiện đang sinh sống bên trong ranh giới của khu bảo tồn Vân Long và hơn 46.000 người khác sống trong vùng đệm, tất cả trong số này đều là người Kinh (Đặng Xuân Tài, Giám đốc Khu BTTN Vân Long, 2003). Hoạt động kinh tế chính của người dân ở đây là canh tác lúa nước.

Việc khai thác quá mức gỗ và củi là mối đe dọa chính đối với tính đa dạng sinh học và đã dẫn đến hầu hết rừng ở khu vực bị phá hủy. Khả năng tái sinh tự nhiên của thảm rừng cũng bị hạn chế nhiều do chặn thả Dê trên các núi đá vôi. Tuy sinh cảnh ở Vân Long rất nghèo nàn nhưng dường như vẫn phù hợp với quần thể Voọc mông trắng ở đây. Do vậy, mối đe dọa lớn nhất đối với loài này không phải do mất sinh cảnh mà do hoạt động săn bắn. Người dân địa phương cho biết số lượng Voọc mông trắng đã giảm đi đáng kể, nhất là trong những năm cuối thập kỷ 90, tuy nhiên họ đều cho rằng số lượng của loài này đã tương đối ổn định trong những năm gần đây do săn bắn đã được kiểm soát. Ngoài nhân tố diện tích vùng quá nhỏ, săn bắn sẽ có thể làm cho Voọc mông trắng bị tuyệt chủng nhanh chóng tại đây nếu không có kế hoạch quản lý bảo vệ.

Lãnh đạo huyện Gia Viễn và xã Gia Vân đã nhận thức rất tốt về tầm quan trọng trong công tác bảo tồn đa dạng sinh học của Vân Long và đã thực hiện một số biện pháp bảo vệ như cấm săn bắn, và trong tương lai dự định sẽ di chuyển dân cư ra khỏi khu vực núi đá vôi. Trước khi thành lập khu bảo tồn thiên nhiên, các quần

thể Voọc mông trắng đã được một nhóm bảo tồn nhỏ bảo vệ trong đó có cả các làng, xã nằm trong khu vực.

Các giá trị khác

Phong cảnh núi đá vôi ở Vân Long rất đẹp và quyến rũ, và vùng này cũng đã bắt đầu có một số hoạt động phát triển du lịch sinh thái như dùng thuyền chở du khách đi vào trong vùng và xem Voọc mông trắng. Tuy nhiên, bất kỳ sự phát triển du lịch sinh thái nào trong thời gian tới cần phải giảm tối đa các tác động tiêu cực đến môi trường, đặc biệt là khả năng gây nhiễu loạn tới quần thể Voọc mông trắng. Hơn thế, các cơ sở hạ tầng cho phát triển du lịch không nên xây dựng bên trong khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên.

Các dự án có liên quan

Trong năm 2000, Hội Nông dân xã Gia Vân đã triển khai thực hiện dự án hỗ trợ một dự án cỡ nhỏ của UNDP và Quỹ Môi trường Toàn cầu (GEF) với tên gọi *Bảo tồn Đa dạng Sinh học Khu Bảo tồn Thiên nhiên Vân Long*.

Đánh giá nhu cầu bảo tồn

Nhu cầu bảo tồn chưa được đánh giá tại khu vực, tuy nhiên, FFI đang có kế hoạch triển khai đánh giá vào nửa đầu năm 2004.

Kế hoạch quản lý

Khu vực chưa xây dựng được kế hoạch quản lý, tuy nhiên, FFI đang có kế hoạch triển khai đánh giá vào nửa đầu năm 2004.

Sự phù hợp với các tiêu chí VCF

Vân Long phù hợp để được nhận tài trợ của VCF do khu vực đáp ứng được các tiêu chí A, B và C.

Tiêu chí	Sự phù hợp
A _I	NA1 - Vùng núi đá vôi Bắc Đông Dương
A _{II}	
B _I	Đề xuất rừng đặc dụng
B _{II}	Bảo tồn thiên nhiên
B _{III}	Thuộc sự quản lý của UBND tỉnh
C _I	Ban quản lý đã thành lập
C _{II}	

Thể hiện các nhu cầu xã hội

Chưa có báo cáo đánh giá nhu cầu xã hội.

Tiêu chí	Sự phù hợp
A	
B	
C	
D	

Tài liệu tham khảo

Nguyen Huy Thang (2000) Investment plan for Van Long Nature Reserve, Ninh Binh province. Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Tordoff, A. W. and Eames, J. C. (2001) New additions to the list of birds of Vietnam. Oriental Bird Club Bulletin 33: 37-38.

Vu Van Dung and Nguyen Huy Thang (1999) "Proposal for a number of new nature reserves in limestone areas in Vietnam". Pp 110-117 in: Le Sau ed. "Protection and sustainable development of forest and biodiversity in limestone areas of Vietnam" Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.